

آتارام

جزئی از تفریحات خانوادگی و دوستانه شده، خیلی وقت است که قبچش از بین رفته و دیگر نوجوانان هم هیچ ابایی ندارند و در مقابل والدین خود

از آن استعمال می‌کنند. والدینی که اکثرًا نسبت به مصرف سیگار و مواد مخدر فرزندان جوان و نوجوان خود حساسیت دارند اما با این قضیه مشکلی ندارند غافل از این‌که ضرر آن به‌مراتب بیش از کشیدن سیگار است. سخن از قلیان است ابزاری سنتی و مدرن که قالیان و نارگیلا هم به آن گفته می‌شود، ابزاری که در گذشته‌های دور در کنج خانه‌ها و یا قهوه‌خانه‌ها و سفره‌خانه‌ها بود و جز دکوراسیون و با پذیرای پدربزرگ و مادربزرگ‌ها. اما امروز هرجایی که برای تفریح در نظر گرفته‌شده باشد حتماً صدای قل‌قل قلیانی از پس دم و بازدم‌های مکرر افرادی از قشرهای مختلف شنیده می‌شود آنها معتقد هستند آرامش‌دهنده ست و به‌طوری‌که هرچه پک عمیق‌تر باشد به آرامش بیشتری می‌رسند. انگار این روزها بساط قلیان برای برخی از خانواده‌ها یک پای سفر و تفریح است و اگر نباشد اوقات فراغتشان لنگ می‌زند.

بوستان‌های ساحلی هرمزگان به خصوص بندرعباس ازجمله غدیر، دولت، ولایت، یورو و کنار اسکله شهید حقانی در قرق قلیان کشان است که البته به علت کرونا این پاتوق‌ها کمتر شده است. برخی از قلیان سراه‌ها در همین شرایط کرونا قلیان در اختیار مشتری قرار می‌دهند و جوانان هم بی‌خبر از عاقبت این بیماری، قلیان را میان خود دست‌به‌دست می‌کنند که متأسفانه به بیماری کووید مبتلا می‌شوند مانند مدتی قبل جوان ۳۲ ساله‌ای در روستای رمچاه قشم به دلیل استفاده از قلیان مشترک با یک مبتلابه کرونا به این بیماری دچار شد و جان سپرد. این روزها با گسترش عرضه قلیان در سفره‌خانه‌ها شاهد خودنمایی تنه‌های قلیان در برخی از رستوران‌ها هستیم و متصدیان تالارها و رستوران‌ها در کنار سرو غذا اقدام به عرضه قلیان نیز می‌کنند، عده‌ای مجوز دار هستند و عده زیادی غیر مجوز. به گفته دکترفاطمه نوروزیان سخنگوی دانشگاه علوم پزشکی استان در طی ۸ ماه سال جاری ۴۱ واحد عرضه مواد دخانی در هرمزگان شناسایی و پیرونده آنان برای صدور حکم به مراجع قضایی معرفی شده‌اند و ۳۶۸ قلیان نیز از این واحدها توقیف شد این در حالی است که در مدت یک سال قبل، ۲۳۸ واحد به مراجع قضایی معرفی و هزار و ۴۱۱ قلیان توقیف شده بود.

■ قلیان دروازه ورود به اعتیاد

قلیان افیونی که هم آتش به‌جان می‌زند هم به مال، سرگرمی‌ای که سلامت و آرامش مردم را به خطر می‌اندازد. در این مورد با ستوان دوم محمد صمیمی مسئول آموزش همگانی و تخصصی پلیس مبارزه با مواد مخدر فرماندهی انتظامی استان هرمزگان به گفتگو نشستیم و وی از کشف تا اعتیاد قلیان سخن گفت.

ریشه قلیان از کجا سرچشمه گرفته است؟ قلیان وسیله ای آبی است برای کشیدن تنباکو که در خاورمیانه و آسیای مرکزی متداول است. وقتی که کریستف کلمب، کاشف بزرگ، پس از چندین ماه تلاش در کنار جزیره‌ای که امروزه به آن کوبا می‌گویند، لنگر انداخت. وی و همراهانش در این جزیره ناشناس، دیدنی‌های جدیدی مشاهده کردند. ازجمله اینکه بومی‌ها، لوله‌ای از برگ خشک گیاهی را که به‌هم پیچیده است، در دست دارند و به لوله آتش بازی که به‌جایه در عید بازی می‌کنند، شباهت دارد. یک سرش را آتش زده و سردیگر را می‌کند و دود آن را با هوا استنشاق می‌کنند. این استنشاق دود، نوعی سستی و رخوت پدید می‌آورد و آدمی خستگی را احساس نمی‌کرد. لوله مذکور را بومیان «تاباکوس» می‌نامیدند. بدین ترتیب دریانوردان اسپانیایی نخستین بار توتون را شناخته و به تقلید از بومیان به کشیدن آن

ناگفته‌هایی از قلیان در گفتگو با مسئول آموزش همگانی پلیس مبارزه با مواد مخدر استان

غلیان دود از «کوبا» تا «هرمزگان»

چاق کردن قلیان، خوش گذراندن است

که به تدریج جنبه اعتیاد پیدا می‌کند

ستوان دوم محمد صمیمی
مسئول آموزش همگانی و تخصصی پلیس مبارزه با مواد مخدر فرماندهی انتظامی هرمزگان

و چپ چون حرارت درراه‌های تنفسی فوقانی بسیار اثر می‌گذارد، دهان، حنجره و حلق در معرض خطر بیشتری هستند و این در حالی است که سرطان‌های ریوی در افراد سیگاری بیشتر نمود پیدا می‌کند.

پدیده قلیان به‌تنهایی آسیب اجتماعی به حساب می‌آید؟

روانشناسی معتقد است که قلیان خود انگیزه و کشاننده اصلی نیست کشاننده اصلی، خوش گذراندن است که به تدریج جنبه اعتیاد پیدا می‌کند روی آوردن بر چنین خوش‌گذرانی‌های ناشی از بیکاری و بی‌مسئولیتی بیشتر افراد است یعنی فردی که در محیط خانه هیچ نوع مسئولیتی از او خواسته نمی‌شود فضای زندگی‌اش را از این‌گونه خوشی‌ها پر می‌کند و برای تخلیه روانی نیز در بین بسیاری از خانواده‌ها به‌خصوص قشرمرغه محدودیتی وجود ندارد لذا این‌گونه اقشار به چنین پدیده‌ای روی می‌آورند و اقشار متوسط و پایین هم از آنان پیروی می‌کنند این مسئله در بین دختران بیشتر جنبه «مُد» پیدا می‌کند برای اینکه جلب‌توجه می‌نمایند. مهم جدید بودن این پدیده در شهرهای بزرگ در بین دختران است وگرنه جنبه زیبایی ندارد. دختران نیز به گروه همسالان خود نگاه می‌کنند و می‌خواهند احساسات پسرانه مقابل با محدودیت‌های دخترانه و ابراز استقلال را درخودشان تقویت کنند.

اما بیشتر در میان افرادی ظاهر می‌شود که انگیزه خاصی برای زندگی کردن ندارند و در مقابل هم نه مسئولیتی دارند و نه کاری در خانواده بلد هستند. در زمان‌های قدیم در مجالس خاصی قلیان می‌کشیدند و مربوط به برخی افراد بود ولی امروزه متأسفانه جوانان که زندگی فانتزی را ترجیح می‌دهند، درواقع همان مراسم قهوه‌خانه‌ها را به کافی‌شاپ‌ها تبدیل کرده‌اند، البته اینکه چرا خوشی و شادی را در استفاده از دود تعبیر می‌کنند، جای تأمل دارد، اما خود این استفاده باعث توقف بیشتر در مکانی می‌شود که اوقات فراغت افراد را پر می‌کند و ممکن است شکارگاه آنانی شود که می‌خواهند خلوتگاه‌های اعتیاد را پشت عرصه قلیان فراهم کنند خود پدیده قلیان به‌تنهایی آسیب اجتماعی به حساب نمی‌آید اما جوان‌هایی که قدرت دفاع از خود و توانایی نه گفتن بدین گونه دام‌ها را ندارند در پشت قلیان در معرض آسیب‌های اجتماعی بزرگ‌تری قرار می‌گیرند. تعجب نکنید که این روند در زندگی اکثر قریب به‌اتفاق معتادان اتفاق افتاده و تقریباً یکسان است. درست به همین خاطر است که عده‌ای از پزشکان معتقدند که اعتیاد یک بیماری است و نیاز به درمان دارد.

■ سخن آخر

این روزها شاهد افزایش روزافزون مصرف قلیان در میان نوجوانان و جوانان دختر و پسر هستیم. برخلاف تصور عامه مردم درباره اعتیادآور نبودن قلیان؛ باید گفت شواهد موجود کاملاً این ادعا را تکذیب می‌کند. چرا اگر این چنین بود؛ مشاهدات فردی کسانی که قلیان مصرف می‌کنند؛ استفاده افزایشی و روزافزونی‌شان را نشان نمی‌داد. خوب است بدانیم که قلیان می‌تواند زمینه استفاده از دخانیات را فراهم کند. در واقع یک قلیان ساده، یک تفریح‌کننده است و می‌توان گفت دل خوش یکی چند؟

سطح خونی خاص نیکوتین می‌رسند و درواقع معتاد به مصرف دخانیات می‌گردند، راهکار آسان‌تری را که همان مصرف سیگار است برای رفع نیاز خود در نظر می‌گیرند و به‌راستی اعتیاد در قلیان کشی باروی آوردن فرد معتاد به استعمال سیگار نمایان می‌شود. نقش زنان حاشیه استان‌های جنوبی مانند هرمزگان در قلیان کشی را چگونه می‌بینید؟ قلیان کشی، پدیده فعلی جامعه ما نیست. سال‌ها در اقشار مختلف جامعه ایرانی بوده و از آن به‌عنوان وسیله‌ای برای تفنن و سرگرمی یاد می‌شود و در تاریخچه مصرف قلیان در ایران، اصلی‌ترین قشری که قلیان دامن‌گیر آنان شده است زنانی بوده‌اند که در حاشیه شهرهای استان‌های جنوبی کشور زندگی می‌کردند. قلیان به خاطر شکل و شمایل که دارد گاهی برای تزئین خانه‌ها خریداری می‌شود و وسوسه آزمایش آن، خانواده را به سمت قلیان کشی سوق می‌دهد و این در حالی است که این پدیده شیوع مصرفی بالایی ندارد، اگر به شیوه استعمال دخانیات درروش قلیایی بنگریم، درمی‌یابیم که آماده کردن قلیان از حوصله خارج است در خانه‌ها، زن خانواده وظیفه قلیان چاق کردن را دارد و با گسترش آپارتمان‌نشینی این امکان از آنان سلب شده است و افراد قلیانی برای رفع نیاز نیکوتین خون خود، مشتری ثابت قهوه‌خانه‌ها شده‌اند و ازانجایی که آموذشد به این مکان‌ها در هر زمان ممکن نیست به مصرف سیگار روی می‌آورند.

قلیان کشیدن چه تأثیری بر بدن می‌گذارد؟ نامرغوب بودن تنباکو، درجه حرارت زیاد، تولید گاز CO۲ و مکش‌های ریوی و سرطانی مختلف را برای افراد قلیان‌کش به ارمان می‌آورد. درجه حرارت و دود ناشی از تنباکو در سیگار حدود ۲۰۰ درجه سانتی گراد است و همین دما و حرارت در قلیان بسیار بالاتر درجه‌بندی‌شده است از سویی زغال‌های نیمه‌سوخته و سوخته آتش‌دان قلیان، گاز مونواکسید کربن را مستقیماً به بدن انتقال می‌دهد و احساس گیجی بعد از مصرف تنباکو که افراد آن را نشانه مرغوبیت تنباکو می‌دانند درواقع از گاز CO۲ است. نیکوتین حاصل از دود قلیان همانند سایر مواد دخانی اعتیادآور است. مصرف‌کنندگان قلیان در هر بار مصرف، دود بسیار زیادتری را در مقایسه با کشیدن یک نخ سیگار دریافت می‌کنند. افراد سیگاری به‌طور متداول ۸ تا ۱۲ نخ سیگار در روز مصرف می‌کنند درمجموع با ۴۰ تا ۷۵ پک که به سیگار می‌زنند حدود ۵/۵ تا ۶/۶ لیتر، دود استنشاق می‌کنند. با هر پک سیگار ۹ سی‌سی دود وارد حفره دهان می‌شود و این در حالی است که با هر پک قلیان ۴۵ سی‌سی دود وارد حفره دهان می‌شود. مصرف‌کنندگان قلیان در هر وعده مصرف که به‌طور متداول ۲۰ تا ۸۰ دقیقه طول می‌کشد حدود ۵۰ تا ۲۰۰ پک می‌زنند که به‌طور متوسط حاوی ۱۵/۱ تا ۱ لیتر دود می‌باشد. پس به همین دلیل است که می‌گویند هر فرد مصرف‌کننده قلیان در هر وعده معادل ۱۰۰ نخ یا بیشتر از سیگار دود دریافت می‌کند. یکی دیگر از مضرات قلیان، برخاسته از اسانس‌های شیمیایی با بو و مزه میوه‌ای است که این نوع توتون‌ها بر اثر حرارت بالا هیدرولیز می‌شوند. در قلیان‌کش‌ها، سرطان‌های دهان، حلق و حنجره بیشتر دیده می‌شود و در قلیان همانند پیپ

پرداختند. زمان ورود قلیان به ایران مشخص است؟ تاریخ دقیق اولین استفاده از قلیان در ایران مشخص نیست بااین حال، بنا به نوشته سیریل الگو، «اولین بار ابوالفتح گیلانی (متولد ۱۵۸۸) پزشک ایرانی دربار اکبر اول، سلطان مغول هند بود که دود تنباکو را از یک ظرف آب عبور داد تا آن را خالص‌تر و سرد کند و از این طریق قلیان که در شبه‌قاره به «حقه» معروف است را ابداع کرد.» نخستین تصویری که از قلیان به‌وسیله هنرمندان کشیده شده، احتمالاً تصویر «نشی کماندار»، کار رضا عباسی، نقاش دربار شاه‌عباس بزرگ است که تا اواخر نیمه نخست سده یازدهم هجری زنده بوده است. جهانگردان اروپایی که به ایران سفر کرده‌اند، از آن جمله «تاواریه» که در دوران صفویه به ایران آمد، به قلیان و کشیدن تنباکو در ایران اشاره کرده‌اند. اولتاریوس نیز که در سال ۱۰۴۶ در ایران بوده است می‌نویسد: چندین گونه ظرف قلیان در ایران ساخته می‌شد. شیشه‌ای، کوزه‌ای، از جوزهندی (نارگیله)، کدویی که تا نیمه آب می‌شد و گاهی در آن عطر می‌ریختند. سرانجام کار مخالفت شاه‌عباس بزرگ با تنباکو به تحریم آن کشیده شد و هنگامی‌که متوجه شد سربازانش پول خود را صرف کشیدن توتون و تنباکو می‌کنند آن‌ها را ممنوع ساخت و بازگانی که این دو را به اردوی وی آورده بودند، با تنباکوی خود یکجا سوختند و سربازانی که مرتکب کشیدن توتون و تنباکو می‌شدند، بینی و لبانشان را می‌پریدند!

قلیان در دوران قاجار بخشی از ضرورت‌های زندگی بود اشراف و بزرگان در خانه‌های خویش انواع قلیان را نگهداری می‌کردند که برخی از آن‌ها جواهر کاری شده بودند واقعه قیام تنباکو در دوران قاجار و در نتیجه فتوایی توسط میرزا حسن شیرازی مبنی بر تحریم مصرف و فروش تنباکو رخ داد.

ضمناً گردشگران پرتغالی، قلیان سنتی خود را که در بین آن‌ها قلیان‌هایی با چند لوله برای استفاده مشترک چند نفر از یک قلیان دیده می‌شد، در شهرهای جنوبی و حاشیه خلیج فارس در معرض دید مردم قرار می‌دادند، از آن زمان پدیده قلیان با فرهنگ ایرانی درآمیخت و مردم به گمان اینکه مصرف تنباکو، خطری ندارد، آن را به‌صورت یک سرگرمی پذیرا شدند تا بدان‌ها که امروزه قلیان در بسیاری از خانواده‌های ایرانی، چایخانه‌ها، سفره‌خانه‌ها و مراکز گردش و تفریحی، جا خوش کرده است!

گفته می‌شود قلیان، زمینه‌ساز اعتیاد جوانان است در این مورد چه نظراتی دارید؟ نوعاً تفاله‌های تنباکو که باید در زباله‌دان ریخته و معدوم شوند در قلیان مصرف می‌گردند. پس در اصلی‌ترین بخش، پدیده قلیان که تنباکوی آن است، از زیان‌بارترین و بدترین نوع تنباکو استفاده می‌شود که نمی‌توان آن را کم‌خطر از مصرف سیگار دانست، دیدگاه کارشناسی در امور دخانیات براین است که درصد سرطان‌زایی از نوع حاد آن در کسانی که قلیان می‌کشند، بیش از افرادی است که معتاد سیگارند. برخلاف تصویری که قلیان را اعتیادآور نمی‌پندارند، این پدیده به علت بالا بودن میزان نیکوتین در خون، خاصیت اعتیادآوری دارد. از طرف دیگر کسانی که قلیان را به شکل تفننی استفاده می‌کنند وقتی به

نوعاً تفاله‌های تنباکو که باید در

زباله‌دان ریخته و معدوم شوند

در قلیان مصرف می‌گردند. پس

در اصلی‌ترین بخش، پدیده

قلیان که تنباکوی آن است، از

زیان‌بارترین و بدترین نوع تنباکو

استفاده می‌شود که نمی‌توان

آن را کم‌خطر از مصرف سیگار

دانست، دیدگاه کارشناسی

در امور دخانیات براین است

که درصد سرطان‌زایی از نوع

حاد آن در کسانی که قلیان

می‌کشند بیش از افرادی است

که معتاد سیگارند

امروزه متأسفانه جوانان

که زندگی فانتزی را ترجیح

می‌دهند، درواقع همان مراسم

قهوه‌خانه‌ها را به کافی‌شاپ‌ها

تبدیل کرده‌اند، البته اینکه چرا

خوشی و شادی را در استفاده

از دود تعبیر می‌کنند، جای تأمل

دارد، اما خود این استفاده باعث

توقف بیشتر در مکانی می‌شود

که اوقات فراغت افراد را پر

می‌کند و ممکن است شکارگاه

آنانی شود که می‌خواهند

خلوتگاه‌های اعتیاد را پشت

عرصه قلیان فراهم کنند